

ПРОБЛЕМА ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ В СУЧАСНОМУ ЦИФРОВОМУ СВІТІ

¹ Вінницький національний технічний університет;

Анотація. Розглянуті актуальні аспекти, пов'язані із вибором професійного шляху та подальшим працевлаштуванням серед молоді. В статті висвітлено проблеми, які можуть виникати у процесі вибору кар'єрного напрямку, а також акцентується увага на факторах, що впливають на вибір майбутньої спеціальності. Автори використовують аналітичний підхід для вивчення цієї проблематики та надають читачам підстави для роздумів щодо важливості правильного вибору професійного шляху у контексті сучасних реалій.

Ключові слова: освітня програма, професія, розвиток цифрового суспільства, мотиви поведінки.

Abstract. Current aspects related to the choice of a professional path and further employment among young people are considered. The article highlights the problems that may arise in the process of choosing a career direction and also focuses attention on the factors influencing the choice of a future specialty. The authors use an analytical approach to study this issue and provide readers with grounds for reflection on the importance of choosing the right professional path in the context of modern realities.

Keywords: educational program, profession, development of digital society, motives of behavior.

Вступ

Станом на кінець 2023 року в ЄДЕБО було зареєстровано 570 закладів вищої освіти, які пропонують абітурієнту обрати одну спеціальність з переліку, що містить більш як 100 спеціальностей. Крім того, в межах однієї спеціальності може бути низка освітніх програм, які змістовно відрізняються одна від одної. Вітак, майбутній студент опиняється перед надскладним вибором, від якого залежить його подальша професійна кар'єра. На значимість цієї проблеми вказує і низка публікацій. Зокрема, проблема професійного самовизначення відображена у працях [1-4].

Результати дослідження

За загальними рекомендаціями, вирішення проблеми вибору професії належить почати з етапу профорієнтації, коли учні можуть чітко сформулювати власні вподобання в цьому напрямку (7-8 клас). З цією метою мети використовуються різноманітні тести, які класифікують професії за різними критеріями. Ключовим є обрання валідних тестів, які забезпечать змогу отримати об'єктивні результати.

Участь у профорієнтаційних заходах впродовж всього навчання в школі дозволяє учням виявити свої інтереси та здібності, що в свою чергу сприяє усвідомленню важливості правильного вибору професійного шляху. Деякі засоби профорієнтації можуть включати тестування, що оцінюють когнітивні здібності, інтереси учня, а також особистісні риси. Головною метою є не лише визначити схильності, а й надати інформацію та підтримку для усвідомленого та обґрунтованого вибору професійного шляху, сприяючи кращому розумінню майбутньої кар'єри.

Кожна професія вирізняється своїми унікальними рисами. Індивідуальні уподобання та здатності відіграють ключову роль у виборі професії, оскільки кожна людина надає перевагу фізичній чи розумовій праці, воліє займатися креативними завданнями, прагне творчих викликів чи, навпаки, віддає перевагу спокійній та одноманітній діяльності. Все це має бути враховано під час визначення бажаної для себе спеціальності. Однак, як показало проведене опитування студентів, наразі серед найважливіших аспектів виробу професії, власні уподобання та схильності не відіграють значимої ролі. Результати відповіді на запитання «Назвіть основну причину вибору місця навчання» опитування відображені на рис. 1 (всього в опитуванні прийняли участь 195 студентів). 32,82% (64 особи) основною причиною для вибору професії назвали можливість вступу на бюджет, 30,77% (60 осіб) – орієнтувалися на потенційні можливості та подальші перспективи у працевлаштуванні.

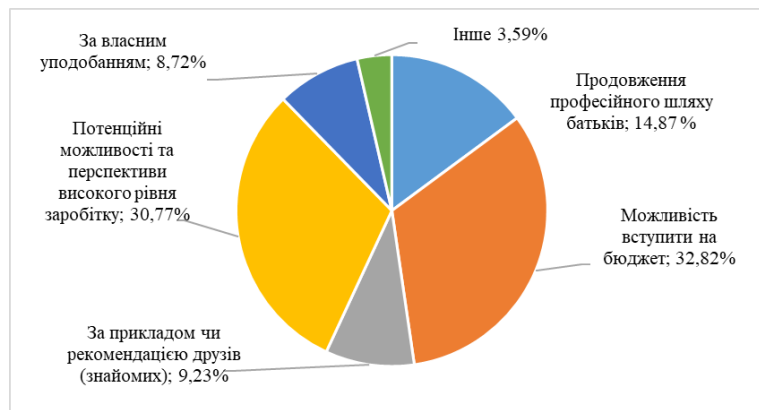

Рис. 1. Аналіз результатів відповідей респондентів

Причини вибору професії можуть мати різноманітні мотиваційні основи, але наполягання на тому, щоб дитина слідувала стежками своїх батьків чи орієнтувалася на потенційні перспективи, а не на власні уподобання, в подальшому може мати низку негативних наслідків:

1. Відсутність особистої мотивації до навчання та майбутньої професійної діяльності. Якщо вибір професії базується виключно на бажанні задовольнити очікування родини, це може призвести до відсутності особистої мотивації до навчання, та в перспективі – задоволення від роботи.

2. Втрата індивідуальності. Орієнтація при виборі професії не на власні уподобання може призвести до втрати індивідуальності та розгубленості, оскільки дитина може втратити можливість розвивати власні унікальні таланти та інтереси.

3. Можливі професійні невдачі. Вибір професії без врахування власних інтересів може призвести до не співпадіння з власними навиками і здібностями, що впливатиме на професійне самовизначення та подальший професійний успіх.

4. Формування незадоволеності власним життям, стресу та депресії. Неврахування особистих інтересів може призвести до появи стресу та незадоволеності в роботі, оскільки такий працівник не знаходитиме радості та задоволення виконуючи свої професійні обов'язки. Зосередження тільки на виборі роботи з високим рівнем заробітку може призвести до втрати креативності та розвитку, оскільки важливі аспекти особистості будуть знехтувані.

Вивчення причин вибору професії розкриває велику різноманітність мотиваційних чинників, які визначають особистий та професійний шлях кожної людини. Наявні аспекти, зокрема такі як особисті інтереси, економічні обґрунтування, отримання освіти, вплив родини та оточуючого середовища, ринкові перспективи та багато інших, свідчать про складність та індивідуальність процесу вибору кар'єрного шляху.

Висновки

Таким чином, на сьогодні існує проблема професійного самовизначення молоді, зважаючи на сучасний розвиток цифрового суспільства. Кожна людина враховує різноманітні аспекти при виборі своєї професійної діяльності, і ці фактори можуть взаємодіяти або домінувати в різний спосіб залежно від індивідуальних умов і власних цінностей. Важливо розглядати вибір професії як комплексний процес, який враховує індивідуальні інтереси, таланти та цінності, забезпечуючи таким чином особистий та професійний розвиток.

Важливо враховувати, що кожна людина унікальна, і її вибір професії має бути пов'язаний з особистими цілями, цінностями та індивідуальним підходом. Розуміння та усвідомлення власних схильностей, уподобань і життєвих цілей стають важливою передумовою для досягнення успіху та задоволення в професійній сфері. Процес вибору професії не повинен обмежуватися лише зовнішніми чинниками чи очікуваннями оточуючих, а повинен ґрунтуватися на глибокому розумінні власної індивідуальності. Враховуючи різноманіття факторів та їх вплив на процес вибору, можна стверджувати, що особистий та усвідомлений вибір професії є важливим етапом у будівництві успішної та задовільної кар'єри.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Dembitska S, Kobylianska I, Kobylianskyi O., Kuzmenko O. Training of Technical Specialties for Work Protection Professional Activity According to the Requirements of the Transdisciplinary Approach. *Professional Pedagogics*. 2023. № 1(26). Pp. 110–121. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.110-121>
2. Аляб'єва С.С., Коваль К.О., Мензул О.М. Працевлаштування випускників вищих навчальних закладів: проблеми та державний інструментарій їх вирішення. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2014. № 1. С. 128–134.
3. Дембіцька С.В. Формування компетентності фахівців з професійної освіти. *Педагогіка безпеки*. 2021. № 6(1-2). С. 1–6. <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2021-6-1-001-006>
4. Процик І., Ясінська Т., Грибик М. Проблеми вибору професії та працевлаштування молоді. *Молодий вчений*. 2019. № 10 (74). С. 722–727. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-10-74-150>

Сіверт Ілля Іванович – студент групи ІПО-23б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: Ivanov@sens.ua

Дембіцька Софія Віталіївна – д. пед. наук, проф., проф. кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: sofiyadem13@gmail.com

Sivert Ilya Ivanovych – student of group IPO-23b, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: volk.sivert@gmail.com

Sofiya Vitaliivna Dembytska – Doctor of Pedagogy. Sciences, prof., prof. Department of Life Safety and Safety Pedagogy, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: sofiyadem13@gmail.com